

Sınai Mülkiyet Kanunu Kapsamında İşçi Buluşları, Üniversite Buluşları ve Kamu Destekli Projelerde Ortaya Çıkan Buluşlar

Bariş ATALAY

Avrupa Patent Vekili // Stan Advoka Patent

AIPPI Yönetim Kurulu Üyesi

551 sayılı KHK – Çalışan Buluşları

Madde 22 – İşveren hizmet buluşu üzerinde tam hak talep ederse; işçinin kendisine uygun bir bedelin ödenmesini işverenden isteme hakkı doğar.

6769 sayılı SMK kapsamında Çalışan Buluşları

- Özel ve kamu kesiminde çalışanlar, özel düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla kamu kuruluşlarında çalışanlar ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bağlı ortaklıklarında çalışanların buluşları
- Yüksek öğretim kurumlarında gerçekleştirilen buluşlar
- Kamu destekli projelerde ortaya çıkan buluşlar

6769 sayılı SMK kapsamında Çalışan Buluşları

- **Hizmet Buluşu**

Madde 113 (1) - Çalışanın, bir işletme veya kamu idaresinde yükümlü olduğu faaliyeti gereği gerçekleştirdiği ya da büyük ölçüde işletme veya kamu idaresinin deneyim ve çalışmalarına dayanarak, iş ilişkisi sırasında yaptığı buluş, hizmet buluşudur.

- **Serbest Buluş**

Madde 113 (2) – Hizmet buluşu dışında kalan buluşlar

İşverenin Buluşa İlişkin Hak Talebi

- **Tam hak talebi**
 - **Madde 115 (2) - Buluş üzerindeki tüm haklar işverene geçmiş olur.**
- **Kısmi hak talebi**
 - **Madde 115 (3) – Hizmet buluşu serbest buluş niteliği kazanır. İşveren kısmi hakka dayanarak buluşu kullanabilir.**

Hak Talebinde Bedel

Madde 115 (6) - İşveren hizmet buluşu üzerinde tam hak talep ederse, çalışan makul bir bedelin kendisine ödenmesini işverenden isteyebilir. İşveren hizmet buluşu üzerinde kısmi hak talep ederse, işverenin buluşu kullanması hâlinde, çalışanın makul bir bedelin kendisine ödenmesini isteme hakkı doğar.

Bedelin Hesaplanması

Madde 115 (7) - Hizmet buluşunun ekonomik olarak değerlendirilebilirliği, çalışanın işletmedeki görevi ve işletmenin buluşun gerçekleştirilmesindeki payı da dikkate alınır.

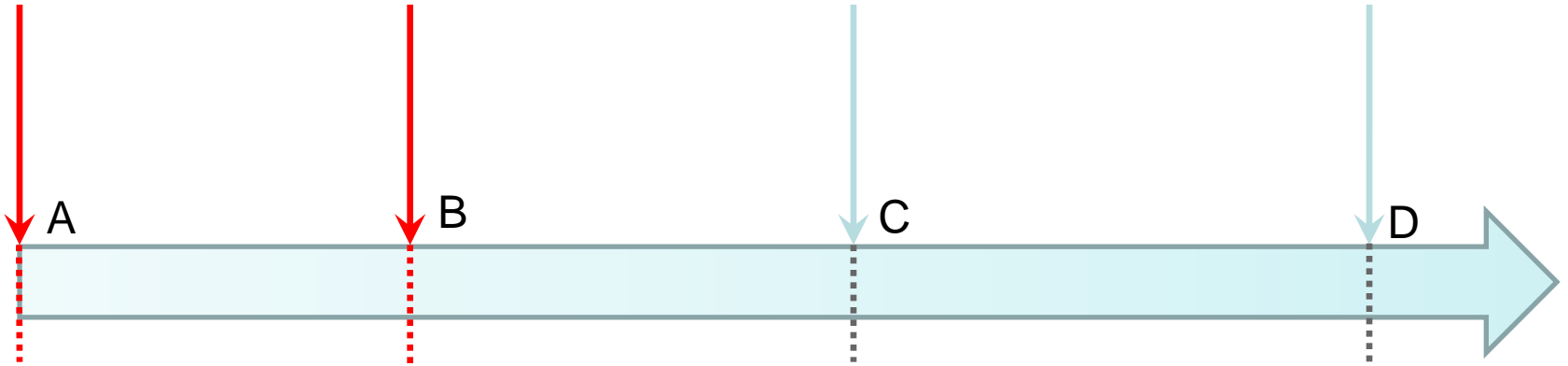
Hizmet Buluşunun Ekonomik Olarak Değerlendirilebilirliği

Buluşun ortaya çıkma süreci

Buluş bildirimini ve hak talebi süreci

Buluşun ticarileştirilip ticarileştirilmeyeceğine karar verilme süreci

Buluşun yaygınlaştırılması süreci

- Makul bedel B anında hesaplanmaktadır.
- Makul bedel hesaplanırken C ve D süreçlerindeki belirsizlikleri ve olası harcamaları içermelidir.

Çalışan Buluşlarına İlişkin Sözleşme Serbestliği

Madde 117 – Hizmet buluşlarında patent verilmesi için yapılacak başvurudan, serbest buluşlarda ise çalışanın işverene yapacağı bildirim yükümlülüğünden sonra başlar.

Yükseköğretim Kurumlarında Gerçekleştirilen Buluşlar

- **KHK Madde 41 - Üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullarda bilimsel çalışma yapmakta olan öğretim elemanlarının yaptığı buluşlar, serbest buluş sayılır.**
- **SMK 121 (3) - Yükseköğretim kurumu, buluş üzerinde hak sahipliği talebinde bulunması durumunda, patent başvurusu yapmakla yükümlüdür. Aksi takdirde buluş, serbest buluş niteliği kazanır.**

Yükseköğretim Kurumlarında Gerçekleştirilen Buluşlar

SMK 121 (8) - Buluştan elde edilen gelirin yükseköğretim kurumu ve buluşu yapan arasındaki paylaşımı, buluşu yapana gelirin en az üçte biri verilecek şekilde belirlenir.

Kamu Destekli Projelerde Ortaya Çıkan Buluşlar

Madde 122 (1) - Kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenen projelerde ortaya çıkan buluşların, destek sağlayan kamu kurumuna yönetmeliğe uygun olarak bildirilmesi zorunludur.

Madde 122 (4) - Proje desteğinden faydalanan kişinin buluş üzerinde hak sahipliği talep etmesi hâlinde kamu kurum veya kuruluşu, buluşun kendi ihtiyaçları için kullanımına ilişkin bedelsiz bir lisans hakkına sahip olur. Bu haktan feragat, sözleşmede belirtilmesi şartıyla mümkündür.

**Çalışan Buluşlarına,
Yükseköğretim Kurumlarında
Gerçekleştirilen Buluşlara ve
Kamu Destekli Projelerde Ortaya
Çıkan Buluşlara Dair Yönetmelik**

Çalışan Buluşları Yönetmeliği

- **Taslak Yönetmelik 17 Ocak 2017’de yayınlanarak ilgili tarafların görüşlerine açıldı.**
- **Şimdiye kadar Türk Patent ile ikisi geniş katılımlı olmak üzere birçok toplantı gerçekleştirildi.**
- **Yönetmelik taslağının 2. versiyonu 13.04.2017’de taraflarla paylaşıldı.**

Çalışan Buluşları Yönetmeliği

Amaçlar

- **Buluş yapmayı özendirerek**
 - Buluş sayısının artırılması
- **Buluşların ticarileştirilmesini amaçlayarak**
 - Buluş kalitesinin artırılması
- **Fikri haklar ekosisteminin geliştirilmesi**

Çalışan Buluşları Yönetmeliği

Kapsam

AIPPI
TURKEY

- Çalışan ve işveren arasında imzalanacak sözleşme şartlarının belirlenmesi / Sözleşme serbestliği esaslarının düzenlenmesi
- Çalışan buluşları ile ilgili bedel tarifesinin ve uyuşmazlık halinde izlenecek tahkim usullerinin belirlenmesi

Çalışan Buluşları ile İlgili Bedel Tarifesi

- **Teşvik ödemesi**
 - İşverene iletilen buluş bildirimleri için işveren tam hak talebinde bulunarak patent başvurusu yaptığında buluşçuya yapacağı ödeme
 - Brüt asgari ücret ile sınırlanmış durumda.
- **Faydalanma bedeli ödemesi**
 - İşverenin patent başvurusu yaparak ürünleri üzerinde kullanma veya başka bir yolla ticarileştirdiği buluşlar için çalışana yapacağı ödeme

Çalışan Buluşları ile İlgili Bedelin Belirlenmesi

- Hizmet buluşunun ekonomik değeri veya işletmeye sağladığı fayda
- Çalışanın işletmedeki görevi
- İşletmenin hizmet buluşunun gerçekleştirilmesindeki katkısı

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Buluşları İçin Ödenecek Bedel

- **Yönetmelik Madde 11 (4) - Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlara buluşları için ödenecek bedel, buluştan elde edilen net gelirin üçte birinden az olamaz. Ancak buluş konusunun kamu kurum ve kuruluşunun kendisi tarafından kullanılması hâlinde ödenecek bedel, bir defaya mahsus olmak üzere, bedelin ödendiği ay için çalışana ödenen net ücretin on katından fazla olamaz.**

Buluş Değerinin Belirlenmesi

- **Resmi Gazetede yayımlanan 8 nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği kapsamında belirlenen buluş değeri**
- **Kıyas yöntemi (Lisans kıyaslaması)**
- **İşletmenin buluştan sağladığı belirlenebilen fayda Tahmin yöntemi**

Sınai Mülkiyet Haklarına İlişkin İstisna

- **Maliyet bazlı yöntemler**
- **Pazar (piyasa) yöntemi**
- **Gelir bazlı yöntemler**
 - **Doğrudan nakit akımları yöntemi**
 - **Royalti ödemelerinden kurtuluş yöntemi**
 - **Çoklu dönem fazladan kazanç yöntemi**
 - **Nakit akımlarındaki artış yöntemi**

Sınai Mülkiyet Haklarına İlişkin İstisna – Bir Örnek (Arçelik A.Ş.)

- **“Pazar (piyasa) yöntemi” ile “Royalti ödemelerinden kurtuluş yöntemi” kombinasyonu**
 - Patentin objektif özellikleri
 - Patentin subjektif özellikleri
 - Ticari faktörler

Sınai Mülkiyet Haklarına İlişkin İstisna - Bir Örnek (Arçelik A.Ş.)

- **Patentin objektif özellikleri**
 - **Patentin itiraz durumu**
 - **Alınan atıf sayısı**
 - **Korunduğu coğrafi alan,**
 - **İlgili teknik alanın kapsamı**
 - **Kalan ömrü**
 - **Patent belgesinin verilmesine kadar geçen süre**
 - **İstem sayısı**
 - **Koruma kapsamının etkinliği**

Sınai Mülkiyet Haklarına İlişkin İş

– Bir Örnek (Arçelik A.Ş.)

- **Patentin subjektif özellikleri**
 - **Patentin teknolojik önemi**
 - **Ürün üzerindeki etkisi**
 - **Pazarlanabilirliği vb.**

Sınai Mülkiyet Haklarına İlişkin İstisna - Bir Örnek (Arçelik A.Ş.)

- **Ticari faktörler**

- İhlal edilen patentte ihlalin ne kadar belirgin olduğu
- Patentin kullanıldığı ürün sayısı
- Patenti kullanan ürünün hangi ülkelerde satıldığı
- Firmalar arasında lisans anlaşmasına varılamazsa mahkeme tarafından verilecek kararın hangi yönde olacağının tahmini
- Taraflar arasındaki ticari ilişkiler
- Firmaları temsil eden yetkililerin müzakere becerileri

Avrupa Patent Ofisi - IP Score **AIPPI** **TURKEY**

- **Hukuki durum**
- **Teknoloji**
- **Piyasa kořulları**
- **Finans**
- **İř stratejileri**

Kıyas Yöntemi

- **Kıyaslanabilir nitelikte bir serbest buluşun varlığı halinde kullanılabilir.**
- **Buluş değeri, lisans faktörü ile temel büyüklük çarpılarak hesaplanır. Lisans tarifesi (% veya parça başı meblağ) x Temel Büyüklük (Toplam gelir, toplam adet)**
- **Lisans faktörü teknoloji yoğunluğuna göre belirlenir (EUROSTAT Teknoloji Sınıflamaları Listesi).**

Buluş Değerinin İşletmenin Sağladığı Yarara Göre Belirlenmesi

- **Buluşun kullanılması sonucu işletmenin masrafları ile gelirleri arasındaki pozitif fark işletmenin buluştan sağladığı yarardır (Tasarrufun ölçülebilmesi veya satıştan elde edilen gelir yerine üretim proseslerindeki iyileştirmelerle sağlanan fayda (Md. 12(5)).**

Buluş Değerinin Tahmin Yöntemiyle Belirlenmesi

- **Değeri tahmin edilmek istenen buluşu işveren, benzer nitelikteki bir serbest buluşu yapandan satın almak isteseydi ödemek zorunda kalacağı ticari olarak makul bedel buluş değeri olarak kabul edilir.**

İşletme Tarafından Kullanılmayan Buluşlarda Buluş Değeri

- **Lisans Sözleşmesi**
- **Satış Sözleşmesi**
- **Takas Sözleşmesi**

Çalışanın Pay Faktörünün Belirlenmesi

- **Buluşun gerçekleştirilmesine neden olan görevlendirme**
 - **Çözüm yolu belirtilerek/belirtilmeden görevlendirme**
 - **Doğrudan görevlendirilmeden ancak işletmenin ihtiyaçlarının bilincinde**
 - **Görev alanında kendi tespitiyle**
 - **Görev alanı dışında kendi tespitiyle**
- **Bu görevin yerine getirilmesi**
 - **Çalışanın mesleki birikimi, işletme genel mesleki birikim, araç gereç tedarigi**
- **Çalışanın işletmedeki görevi ve konumu (meslek içi eğitim düzeyi ve idari pozisyonu)**

Uyuşmazlık ve Tahkim

- **Çalışan ve işverenin, patent veya faydalı modelin verildiği tarihten iki ay içinde anlaşamamaları halinde uyuşmazlık bu Yönetmelikteki hesaplamalar kapsamında tahkim yoluyla çözümlenir (12/01/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu tahkim hükümleri).**
- **Taraflar tahkime başvurmadan önce uyuşmazlığı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arbuluculuk Kanunu kapsamında da çözebilirler.**

Yükseköğretim Kurumlarında Gerçekleştirilen Buluşlar

- Kapsam dahiline giren buluşlar
- Bildirim yükümlülüğü
- Başvuru bildirimini
- Üniversite hak sahipliği talebi
- Başvuru yükümlülüğü
- Hak sahipliği kararına itiraz
- Hakkın devri

Yükseköğretim Kurumlarında Gerçekleştirilen Buluşlar

- **Buluştan elde edilen gelirin paylaşımı**
 - **Yönetmelik Madde 41 (2) – Yükseköğretim kurumunun ve buluşu yapanın katkıları, buluşun koruma süresi boyunca ekonomik değerlendirilebilirliği dikkate alınarak buluşu yapana buluştan elde edilecek gelirin en az üçte biri verilecek şekilde hakkaniyete uygun olarak taraflarca belirlenir.**

Kamu Destekli Projelerde Ortaya Çıkan Buluşlar

- **Kamu destekli proje**
- **Bildirim yükümlülüğü**
 - **Madde 44 (2) – Proje desteğinden faydalanan gerçek ya da tüzel kişinin bu buluşlara destek sağlayan kamu kurum ve kuruluşuna yazılı olarak ve geciktirmeksizin bildirmesi zorunludur.**
- **Hak sahipliği talebi**
- **Başvuru yükümlülüğü**
- **Kamu kurum veya kuruluşlarının kullanma hakkı**

Teşekkürler...